

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

10 Vtrùm campsor, quando post multa cambia & recambia debitor ei soluit parte[m] aliquam, teneatur illam acceptare in sortem, antequ[m] sit satis factum detrimentis cambij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quia si nullam cautionem accepit, nec campfarius eam dare potest; aut non cupit, potest estimare periculum, cui suam pecuniam, prior numerando, exponit: non tamen fideiussione, qua apud suum famulum videtur fideiubere.

79 *Qui pecuniam nomine alterius numerans.* Dico Tertio, Exigere etiam potest prouisionem is, cui debitum traicitur, id est, respondens campfarij, vel campforis, qui pecuniam in loco disticto numerare debet: huic tamen satisfacere debet is, cuius nomine pecunia numeratur; (isti enim illam operam suam locatam habet, & obsequium praestat) non autem ille, cui numeratur. vnde iniqua est consuetudo quorundam, qui cum debeant v. g. 1000. aureos, mittunt chirographum ad suum respondentem, vel ad banearium, quo iubent solui tantum 1000. cum sciant ipsum nomine prouisionum detracturum §. vel 6. de tota illa summa: debent enim curare vt integra solutio fiat. vnde tenentur illud supplere, quod ille detraxit; quamuis ille detrahendo, iniuriam non fecerit.

80 Dico Quarto, Campfor & respondens nihil possunt exigere a campfario, ratione laboris numeranda pecuniae, vel scribendi litteras & mittendi ad suos respondentes. Ratio est, quia ex natura contractus hunc illi laborem debent. sicut emptor numerans pecuniam venditori, vel scribens ad amicum vt ei soluat, non potest aliquid pro eo labore a venditore petere. similiter nec amicus pecuniam ipsi numerans, quamuis huic merces debeatur ab eo, cuius nomine illam numerat.

DVBITATIO IX.

Vtrum possit fieri pactum de eo quod interest campforis, vel de recambio, si campfarius fuerit in mora.

81 *Pactum de interesse.* Respondeo & Dico Primo, Iuste posse fieri pactum de interesse, sicut in aliis contractibus: vt si campfor ob hanc moram debuerit accipere pecuniam sub usura, aut lucris per cam speratis exciderit. Potest autem a principio dupliciter pacisci. Primo, De incerto, vt campfarius cogatur omne damnum emergens & lucrum cessans, quod postea ratione dilationis obuenerit fuerit deprehensum, sarcire. Secundo, De certo aliquo; vt si exigat certum quid pro periculo cui se exponit, concedendo dilationem vltra terminum ordinarium: sed hoc secundum non est licitum, vbi Bulla Pij V. de cambiis seruatur. alius vero per se non est illicitum, cum ea moderatione, qua dictum est c. 20. dub. 13. posse id in mutuo permitti. haec enim concessio dilationis, est tacitum mutuum.

82 *De recambio.* Dico Secundo, Campfor non potest pacisci cum campfario, vt si elapso termino non soluerit, teneatur eandem summam accipere ad recambium: nisi certo constet, tantum lucri illum ex illa mora amissurum, quantum ex recambio perciperet. Ratio est, quia non potest plus exigere ratione morae, quam estimationem lucri cessantis & periculi fortis, itaque cum detrimenta recambiorum saepe sint maiora, non potest illum ad haec obligare.

83 Si tamen campfor moraliter certus esset, se eandem pecuniam, si termino constituto soluta fuerit, statim ad cambium aequè vel magis lucrosius dare posse; posset stipulari vt campfarius teneatur tantum diu pecuniam illam per cambia & recambia ad

singulos terminos accipere, donec tandem soluerit fortem: quia hoc nihil est aliud quam illum obligare ad interesse lucri cessantis.

Petes, Vtrum tunc ipse campfor & eius respondens possint consuetas prouisiones exigere? Videntur enim non posse: tum quia campfarius non petit illas scriptationes & gyrationes vltro citroque, sed illa sunt gratia campforis, vt videatur semper verum cambium facitare; tum quia non fit noua pecuniae numeratio.

Resp. Posse in rigore exigere; (quamuis id sit satis inhumanum, ac proinde apud honestos non vitatum) idque titulo lucri cessantis. nam ponimus, campforem eiusque respondentem percepturos eas ab alijs, si campfarius condicito tempore soluisset. Adde, has scriptationes non posse omiti; quia alioqui campfor censeretur vsurarius apud suos, inter quos vsu receptum est, vt nisi litterarum missio appareat, cenetur cambium ad eundem locum; & condemnetur tamquam vsurarium. vnde etiam ratione indemnitate, necessaria est litterarum missio.

Petes, Vtrum id quod campforibus debetur ratione prouisionum & interesse, possit ab ipsis continenter adici forti, vt cambium augeant?

Resp. Id fieri non posse, nisi moraliter certi sint se illud potuisse alijs statim ad cambium dare, & An forti per illud lucrari; tunc enim ratione lucri cessantis possunt illud forti vnire ad cambij augmentum.

DVBITATIO X.

Vtrum campfor, quando post multa cambia & recambia debitor ei soluit partem aliquam, teneatur illam acceptare in sortem, antequam sit satisfactum detrimentis cambijs.

84 *Consuetudo campforum.* Notandum est, esse consuetudinem campforum, vt non acceptent solutionem fortis, nisi simul soluatur cambiorum detrimenta, seu lucra & interesse. Quidam putant id esse iniquum. Primo, Quia quando quis est debitor ex pluribus causis eidem creditori, in potestate debitoris est, soluere prius vni debito maluerit; quia debitor potest legem dicere rei suae, nempe vt sit pro debitor; quod ipsi placuerit; vt habetur L. 1. 7. de solutionibus. Secundo, Quando quis est debitor ex pluribus causis, si aliquid soluat, id censetur solutum pro debito, quod magis grauat: nisi debitor contrarium exprimat; vt habetur L. 3. 4. & 5. 7. eodem titulo, atqui magis grauat debitum fortis quam vsuratum, seu detrimentorum, quando haec non sunt vnita forti: ergo prima solutio censetur facta pro forte.

87 *Non est iniqua.* Respondeo tamen, verius esse, illam consuetudinem non esse iniquam, sed Iuri consentaneam. Probat, Quia quando ex debito aliquo principali, tamquam ex radice, nascuntur alia debita tamquam fructus; tunc si fiat solutio, primo censetur fieri pro fructibus illis dependentibus: deinde si quid superfit, computatur in sortem; vt expressè habetur L. 1. C. de solutionibus. & L. Si vsuras 21. C. de vsuris. idque consentaneum est praxi in similibus debitis; vt in debito censuum, & in debito ex contractu societatis. Leges autem illae

illa in contrarium citata, loquuntur de debitis ex diuersis causis. hæc autem non nascuntur ex diuersis, sed ex vna eademque radice: nam alterum ex altero, tamquam fructus à re fructifera, pendet. Idem dicendum, quando aliquid debetur ratione interesse prouenientis ex mutuo; hoc enim Iura passim vocant vsuras, quas volunt intelligi solutas ante sortem; vt patet d.L. Si vsuras, supra.

DVBITATIO XI.

De conditionibus, quas requirit Pius V. in sua Bulla de cambiis, & an omnes obligent.

88 **H**anc Bullam refert Nauarr. cap. 17. nu. 300. Respondeo Primò, Damnat Pontifex tamquam vsuraria omnia cambia sicca; qualia sunt ea, in quibus ex intentione contrahentium fit solutio in eodem loco, eò quòd alter alibi pecuniam habeat.

Secundo, lubeat seruari quasdam conditiones in cambio reali.

89 **P**rima est, Ne campfor ratione dilationis, vltra terminum præstitutum concessa, paciscatur de aliquo lucro; id enim esse vsurarium.

Secunda est, Ne ab initio vel postea paciscatur de certo interesse, etiam in euentu, quo non fieret solutio debito tempore.

90 **V**bi Notandum Primò, Solum prohiberi pactum de certo interesse futuro ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. vnde non prohibetur pactum de interesse incerto, quod postea ex mora campforij deprehensum fuerit. Item non prohibetur ne pœna moderata adiciatur, si ex negligentia tempore conuento non fuerit facta solutio.

Notandum Secundò, Nauarrum existimare, hanc prohibitionem fundari in præsumptione fraudis vsuraria: itaque in foro conscientia, vbi

cessant præsumptiones, valere pactum de certo interesse, si moraliter constet istud iustum esse; idque etiam in locis, vbi hæc Bulla recepta fuit. Ita docet cap. 17. Enchiridij num. 301. versiculo Nota quartò. quæ sententia videtur vera, præsertim cum Pontifex non irritet tale pactum: mens tamen ipsius est, absolute tale pactum vetare, vnde erit illicitum, vbi Bulla est recepta, quamuis non irritum.

Tertia Conditiò, Ne realia cambia aliter quàm ad proximas nundinas fiant; vel si nundina non agantur, proximis terminis, iuxta receptum locorum vsuum. Vbi Nota Primò, Non licere ad secundas nundinas dare cum maiori lucro quàm ad proximas; cum pari tamen licere. Nota Secundò, Si quis ratione veri interesse plus exigeret quando ad secundas nundinas concedit, vel terminum ordinarium profert, peccaret contra hanc Bullam, vbi est ea recepta, & puniretur in foro exteriori tamquam vsurarius; non tamen teneretur ad restitutionem ante sententiam Iudicis. Ratio est, quia in re, nulla est facta inæqualitas.

91 **Q**uarta est, Vt in terminis solutionum constituendis, habeatur ratio longinquitatis & vicinitatis locorum, in quibus solutio destinatur; ne dum longiores præfiguntur, quàm loca destinata solutioni desiderant, fœnerandi detur occasio.

Vbi notandum est, non improbari hæc terminos solutionum in nundinis, qui sæpè triplo vel sextuplo sunt longiores, quàm locorum intercapedo postulet; quia non possunt illis locis commode alij termini constitui: sed de terminis extra nundinas. videtur autem tacite improbari consuetudo illa, qua campfores eò amplius luerantur, quòd longius est tempus ante nundinas. Verùm probabile est, eam non improbari, quando illa variatio fit communi mercatorum iudicio; idque ob causas, quæ communiter ipsis videantur æquæ, vt supra dictum est. Quod ad obligationem eius attinet, puto paucis locis, & forte nusquam (saltem quoad omnes eius conditiones) esse receptam.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

De Locatione & Conductione, Emphyteusi & Feudo.

Complectitur Dubitationes 15.

H contractus sunt inter se valde similes; nam in his vtilitas & fructus rei transferuntur in alterum pro aliqua pensione vel obsequio, retento dominio, saltem directo. quare de his breuiter vno eodemque capite tractabimus.

DVBITATIO I.

Quid locatio, conductio, emphyteusis, feudum, & luellus.

1 **R**ESPONDEO, Locatio est contractus, quo persona vel res aliqua ad vsuum vel fructum pretio conceditur. Dico persona, quia potest quis seipsum, & seruum suum locare alteri. Dico res in genere, siue mobilis sit, siue immobilis. Ad vsuum

vel fructum, quædam enim locantur solum ad vsuum, vt seruus, equus, domus, & similia, quorum fructus non est alius quàm vsus ipsorum. quædam ad fructum, vt agri & pascua. Item Iura, vt redditus, vectigalia. Pretio, id est, pro pecunia: sicut enim emptio requirit pecuniam, ita etiam locatio. alioquin si fiat pro alia re, vel obsequio, erit contractus innominatus, do vt des, do vt facias, &c. vide Siluestrum v. Locatio, num. 1.

2 **C**onductio est contractus, quo persona vel res ad vsuum vel fructum comparatur pretio. sicut enim vnus idemque contractus ex parte vnus vocatur emptio, ex parte alterius venditio; ita etiam vnus idemque contractus, ex parte vnus est locatio, quæ est similis venditioni; ex parte alterius conductio, quæ est similis emptioni: nam emit operas, vel fructus rei aut personæ.

Emphy-